

Cărți de debutat mari poeți

Dincolo de nerăbdarea firească la 18-20 de ani de a-ți vedea numele tipărit („adunat pe-o carte”, zice Tudor Arghezi, în cunoștință de cauză), la care se adaugă uneori și presiunea – deloc negliabilă – a mediului (familia, școala, gașca de prieteni etc.), însăși poezia pare să-și revendice vârsta primelor iubiri pentru a reinnoi, odată cu fiecare nou debut, mitul poetului tânăr. Nu există literatură să nu-l cultive, nume ca Shelley, Lermontov, Petöfi, Lautréamont, Rimbaud, Trakl ș.a. constituind tot atâtea borne kilometrice pe calea afirmării de sine. Or, cine nu și-ar dori să treacă în viteză pe lângă Rimbaud, să zicem, luându-i fața (amintesc că primul ieșea din cursă la doar... 19 ani)?! Dacă, la cei 21 de ani ai săi, Labiș lăsa posterității o operă poetică de patrimoniu, de ce și-ar amâna intrarea în Cetatea Litterelor tinereții aspiranți la *gloria mundi* de astăzi?!... Dorința au, cât despre putirică – vorba ardeleanului întrebat dacă nevastă-sa a fost fecioară-n noaptea nunții: unii zic că da, alții zic că nu.

Simplificând lucrurile, aș zice că poeții sunt (ier-te-mi-se comparația, dar tocmai am citit *Cimitirul din Praga* al lui Umberto Eco) ca și explozibilul, de două feluri – cu efect imediat și bombe „cu ceas”. Primii înmuguresc, dau în floare, se pârguiesc ca cireșele de mai; cei din urmă culeg polenul, construiesc fagurii, fac mierea. Și unii și alții sunt absolut indispensabili poeziei, fiecare potrivit anotimpului acesteia. Astfel, unele debuturi la 18-20 de ani fac cât un dezgheț de primăvară, pornind circulația sevei după o iarnă grea – de regulă, acestea nu vin să revoluționeze *arta poetică*, ci să readucă *frescul* în literatură (exemplul cel mai la îndemână – *Primele iubiri*, 1956, de Nicolae Labiș). Din contra, debuturile amânate, ce se produc după 30 de ani, vin cu o puternică miză estetică, una de

limbaj în primul rând – simptomatice, în acest sens, *Cuvinte-le potrivite* ale lui Arghezi. În cazuri cu totul excepționale, *prima verba* devine și *opus magna*, alfa și omega într-un tot întreg – mă gândesc la *Joc secund*, de Ion Barbu. (Între paranteze fie spus, o vreme s-a crezut că și Ion Mureșan va rămâne autorul unei singure cărți, într-atât de unitară – în sens de unu-adunat-împreună! – se dovedise a fi *Cartea de iarnă*...)

În cele ce urmează, mi-am propus să alcătuiesc un top ten al celor mai semnificative debuturi din poezia românească a ultimului secol, cum ar veni debuturi care anunță mari poeți – câte unul pentru fiecare deceniu. Recunosc că cele mai multe bătăi de cap mi-au dat interbelicii (ar fi trebuit să trec pe listă și *Poemele luminii*, de Lucian Blaga, și *Întunecatul April*, de Emil Botta), dar și șaizeciștii români (în acest caz lista ar fi mult mai lungă, dat fiind că intrau în joc, direct de pe băncile facultății, atât foarte tinereții Ana Blandiana, Ion Alexandru, Adrian Păunescu ș.a., cât și, abia ieșiți din pușcării, cvadragenarii Leonid Dimov și Ștefan Aug. Doinaș). În sfârșit, dincolo de doza de subiectivitate, nu am putut să nu țin cont de impactul (citește – deflagrația!) produs(ă) de cutare sau cutare titlu/poet la momentul apariției, dar și de „craterul” lăsat peste ani. Iată, așadar, cum arată cele 10 cărți de debutat mari poeți:

George Bacovia, *Plumb*, 1916;
Tudor Arghezi, *Cuvinte potrivite*, 1927;
Ion Barbu, *Joc secund*, 1930;
Geo Dumitrescu, *Libertatea de a trage cu pușca*, 1946;
Nicolae Labiș, *Primele iubiri*, 1956;
Ileana Mălăncioiu, *Pasărea tăiată*, 1967;
Mircea Dinescu, *Invocație nimă-nui*, 1971;

Ion Mureșan, *Cartea de iarnă*, 1981;

Ioan Es. Pop, *Ieudul fără ieșire*, 1994;

Dan Coman, *Anul cârțiței galbene*, 2003.

Lipsa flagrantă a unor nume ca Gellu Naum, Nichita Stănescu, Virgil Mazilescu, Mircea Ivănescu – ca să citez doar patru mari creatori ai unor poetici distincte – se explică fie printr-o relativă modestie a cărților de debut ale acestora în comparație cu operele de maturitate (Gellu Naum, Nichita Stănescu), fie printr-o situație deliberată a poetului în marginea procesului literar (Mircea Ivănescu) sau ieșirea pe o cu totul altă orbită (Virgil Mazilescu). Un posibil top ten al „băncii de rezervă” s-ar putea alcătui oricând doar din debuturile poezilor de la *Echinoc* (*Istm*, de Ion Mircea; *Umbria*, de Adrian Popescu ș.a.) și ale celor aparținând aripei moldave a șaizeciștilor (*Rod*, de Cezar Ivănescu; *Inel cu enigmă*, de Mihai Ursachi; *Versuri*, de Emil Brumarșu ș.a.). La fel și în cazul generației 80 (cum să lipsească tocmai *Faruri*, *vitrine*, *fotografii*, de Cărtărescu?!), 90 (chiar niciun cuvânt despre *Familia Popescu*, de Cristian Popescu?!), 2000 (unde-s *Borcane bine legate*, *bani pentru încă o săptămână*, de Dan Sociu? și ce-i cu *Păpușarul și alte insomnii*, de Claudiu Komartin?). Nu în ultimul rând, mă gândesc la *Sol*, volumul postum al lui Leonard Tu-chilatu, răpus la numai 24 de ani – ce turnură ar fi putut lua poezia română din Basarabia dacă autorul lui *Nea Nae* trăia cel puțin încă un deceniu-două (o știu din prima sursă – până și Eugen Cioclea l-a recunoscut drept *primus inter pares*)! Ceea ce înseamnă că fiecare debut s-ar cuveni să se întâmple la timpul potrivit – cine însă întoarce ceasul? și cine-l pune să sune la ora stelară?!

Emilian GALAICU-PĂUN